

НЕОБХІДНІСТЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ПРИ ЇХ ВИКОРИСТАННІ (В ТОМУ ЧИСЛІ ОРЕНДІ) В РАМКАХ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Нежевело В.В.
аспірант, старший викладач
кафедри приватного та соціального права
юридичного факультету
Сумського національного аграрного університету,
м.Суми, Україна

Україна вибрала шлях європейської інтеграції, як можливість удосконалення поваги до спільних цінностей та модернізації соціальної та економічної сфер, подолання технологічної відсталості, залучення новітніх технологій та іноземних інвестицій, підвищення торгівельної спроможності країни та, насамперед, захищеності навколишнього природного середовища.

Підписавши Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію України з Європейським Союзом), стали обов'язковими до виконання умови щодо зобов'язань України у сфері екобезпеки, зокрема умови Глави 6 «Навколишнє середовище» й Додатку ХХХ до цієї глави, що містять регламенти, які Україна повинна впровадити в обумовлений період часу.

За аналізом передбачених Угодою про асоціацію України з Європейським Союзом директив стало зрозуміло, що забезпечення екологічної безпеки матиме найкращий результат при співпраці з Європейським союзом щодо загального розвитку «всеосяжної стратегії у сфері навколишнього середовища».

Охорона навколишнього природного середовища є визнаним пріоритетом української державної екологічної політики і предметом підвищеної уваги міжнародного співтовариства та європейських держав. Слід зазначити, що з кожним роком загальний стан екологічної ситуації у нашій країні погіршується. Ця проблема викликає особливу стурбованість з боку європейських держав. Той факт, що Україна географічно розташована у серці Європи, засвідчує, що її екологічні та економічні

проблеми одночасно стають проблемами всього європейського співтовариства [1, с. 160].

Одночасно уваги потребує і факт, що земля у міжнародному праві розглядається як компонент довкілля, як середовище існування людини та біологічного різноманіття, рідкісних видів флори та фауни та, зокрема, мігруючих видів тварин та птахів тощо. Отже, вона є природних об'єктом – складовою частиною навколишнього середовища, що є об'єктом міжнародного права навколишнього середовища (міжнародного екологічного права)[2, с. 168].

Світовий досвід засвідчує, що вирішення еколого-економічних і соціальних проблем потрібно шукати у вдосконаленні земельних відносин [1, с. 161]. Отже можна засвідчити, що в системі передбачених до виконання Угодою про асоціацію України з Європейським Союзом умов щодо охорони та захисту навколишнього середовища, окрему нішу має займати саме врегулювання та удосконалення земельних відносин, об'єктом яких є земельна ділянка, як складовий елемент навколишнього природного середовища.

Особливої уваги потребує врегулювання і орендних земельних відносин, як вид тимчасового землекористування. Адже відсутність у користувача земельної ділянки, на відмінну від власника, правового титулу щодо розпорядження земельною ділянкою, в певних аспектах відіграє «реакцію бумеранга» яка з негативної сторони має прояв у діях користувача ділянки в аспекті недотримання передбачених вимог в сфері охорони земель.

Враховуючи низку обставин, орендне землекористування є досить розповсюдженим видом користування земельними ділянками в Україні. Так, за даними Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру щодо аналізу діяльності за 2018 рік, територіальні органи Держгеокадастру на земельних торгах реалізували 2748 прав оренди на земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності. Це на 50% більше, ніж за весь минулий 2017 рік (1837). Загальна площа переданих в оренду на земельних торгах ділянок склала 58,7 тис. гектарів, що на 38% більше, ніж у 2017 році (42,5 тис. гектарів) [3]. І ці дані стосуються набуття в оренду земель лише за процедурою земельного аукціону та

лише сільськогосподарського призначення, тобто фактичні показники зростання орендного землекористування набагато більші.

Проте, орендар земельної ділянки, може маніпулювати своїми права та обов'язками на фоні статусу тимчасового землекористувача і не добросовісно забезпечувати охорону земель, що відповідно здійснює свій відбиток в системі охорони навколишнього природного середовища.

Крім того, слід зауважити, що охорона земель загалом, і зокрема в аграрній сфері, неоднакові. Так, наприклад, державна політика США в галузі охорони і збереження сільськогосподарських земель спрямована, а точніше підпорядкована вирішенню одночасно трьох суперечливих завдань: максимального зменшення забруднення навколишнього природного середовища та шкоди, яка завдається йому сільськогосподарською діяльністю; збереження високої продуктивності земель для нинішнього та майбутніх поколінь; максимізації доходів фермерських господарств шляхом надання субсидій на розвиток виробництва та стимулювання охоронної діяльності за рахунок виплат рентних платежів. Крім того, державна політика у сфері охорони природних ресурсів у США здійснюється спеціально створеними центральними та регіональними органами [1, с. 161].

Наша держава здійснює поодинокі спроби виконання зобов'язань у сфері екобезпеки згідно Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом. Для прикладу, з 2015 року в Україні діє 10-річний мораторій на експорт необробленої деревини, в тому числі лісу - кругляка. Тобто, маємо тимчасову заборону експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді, що була запроваджена Законом України «Про внесення змін до Закону України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів" щодо тимчасової заборони експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді».

Але, нажаль, у розумінні зобов'язань по виконанню зі сторони нашої держави умов в сфері екобезпеки та охорони навколишнього природного середовища, не вбачається дій щодо реалізації та удосконалення інституту охорони земель, як

одного з важливих компонентів екосистеми, що потребує впровадження саме в рамках виконання умов Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом.

Щодо поодиноких дій впливу на охорону навколишнього природного середовища, в тому числі шляхом застосування норм охорони земель, - для прикладу можна охарактеризувати саму останню спробу викладену у проекті Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо покращення екологічного стану населених пунктів» (№10177), згідно якого пропонується простий спосіб у найкращих «радянських традиціях»: увести покарання за спалювання сміття на власному подвір'ї. Мовляв, це заради блага людей, оскільки вони, кидаючи у багаття листя чи траву, завдають шкоди навколишньому середовищу та своєму здоров'ю. А в туманні дні дим від вогнищ може утворювати смог, чим погіршувати видимість на дорогах та призводити до збільшення кількості ДТП. Передбачене покарання за самовільне спалення трави, гілок, листя, твердих побутових відходів та будівельного сміття - до 80 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1360 грн.), а за повторне порушення - 100 н.м.д.г. (1700 грн.) [4].

Проте, дані дії держави можна характеризувати і як нехтування імперативністю першочергового забезпечення та реалізації прав громадян (що має дотримуватися згідно Угоди), ставлячи у пріоритет лише виконання встановлених умов в сфері охорони довкілля. В межах вище зазначеного законопроекту, зовсім не передбачається змін до законодавства, які, наприклад, зобов'язували місцеву владу налагодити збирання та вивезення відходів, що частково слугувало б процесу охорони навколишнього середовища.

Проблемним є і відсутність дієвого контролю за дотриманням законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища, а також відсутність налагодженої співпраці уповноважених органів влади в сфері контролю за дотриманням охорони різних елементів природного середовища.

Таким чином вбачається, що в Україні відсутня єдина система дій на виконання Угоди про асоціацію, відсутня загальна стратегія, яка слугувала б комплексному виконанню передбачених Угодою умов Глави 6 «Навколишнє середовище» й Додатку XXX, що забезпечило б перспективне виконання Україною зобов'язань

спрямоване на реалізацію комплексної охорони навколишнього природного середовища.

Таким чином можна зазначити, що реформи, які здійснюються в державі на виконання Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, поки що реалізуються вкрай непослідовно та хаотично, тому потребують потужного імпульсу. Євроінтеграція України прямо залежить від прогресивності внутрішньої європеїзації.

Список використаних джерел:

1. Попова А. Правове регулювання охорони земель від забруднення небезпечними речовинами в європейських країнах. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017 (№2/2). С. 160-166.

2. Вівчаренко О. А. Земельна ділянка України під охороною джерел міжнародного права навколишнього середовища. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2010. (Вип. 25). С. 167-172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2010_25_35

3. Держгеокадастр підбив підсумки 2018 року у сфері земельних відносин (за даними Держгеокадастру). URL: <https://land.gov.ua/derzhheokadastr-pidbyv-pidsumky-2018-roku-u-sferi-zemelnykh-vidnosyn/>

4. Селянам заборонять спалювати сміття на подвір'ї, а дачникам - саджати картоплю без дозволу (дані видання Законібізнес) URL: https://zib.com.ua/ua/137050-selyanam_zaboronyat_spalyuvati_smittya_na_podviri_a_dachnika.html

The need to improve legislation on land protection in their use (including rental) in Ukraine Association Agreement with the European Union.

Nezhevelo Valentyna

Abstract. The solution of ecological, economic and social problems should be sought in the improvement of land relations, therefore, in the system foreseen for the implementation of the Agreement on the Association of Ukraine with the European Union conditions for the protection and protection of the environment, a particular niche should deal specifically with the regulation and improvement of land relations, the object which is a land plot, as a constituent element of the environment, which will be relevant to the settlement including lease land relations as a type of temporary landlift ting.

Key words: commitment, environmental protection, land, land use, rent.